

Metaforan merkkivuosi

■ Joukkoviestinnän tutkimuksen teoriaperinteessä on usein ollut tapana ilmaista keskeisiä ideoita metaforien avulla. Journalistien yhteiskunnallinen rooli on rinnastettu portinvartijaan tai vahtikoiraan ja medioita kuvattu ikkunaksi, peiliksi tai kohdevalaisimeksi.

Metaforat eivät ole vain paljon käytettyjä vaan myös paljon puhuvia. Ne saattavat kertoa kuulijalleen sellaista, mitä käyttäjä ei ole tarkoittanut. Metafora kantaa mukanaan kaikkia alkuperäisiä merkityksiään, vaikka onkin otettu käyttöön vain joidenkin erityisten merkitysten vuoksi. Esimerkiksi vahtikoira-vertaus viittaa lähinnä journalistien tehtävään demokratian ja kansan uskollisina palvelijoina, jotka haukunnallaan herättävät isäntänsä vaaran uhatessa ja säilyttävät roistot luopumaan aikeistaan. Suomalaisille vahtikoira tuo mieleen pystykorvan, joka tasajalkaa hyppien haukkuu kaikkia ohikulkijoita.

Meneillään on erään keskeisen metaforan merkkivuosi. *Journal of Communication* julkaisi keväällä teemanumeron ”agenda setting” -tutkimuksen neljännesvuosittaisen menestyksekkään taipaleen kunniaksi. Maxwell McCombs ja Donald Shaw tutkivat vuoden 1968 Yhdysvaltain presidentinvaalien alla sitä, millaisia poliittisia kysymyksiä joukkotiedotus piti esillä ja miten äänestäjien käsitys kysymysten tärkeydestä vastasi medioiden agenda.

Oikeastaan vain metafora ”agenda setting” — päiväjärjestyksen tai esityslistan asettaminen — täyttää vuosia. Sen tapaista vaikutustutkimusta, jota McCombs ja Shaw tekivät, oli harjoitettu jo paljon aikaisemminkin. Kuvaavaa on, että he — kuten lukuisat tutkijat heidän jälkeensä — esittivät agenda-tutkimuksen perushypoteesin lainaamalla Bernard Cohenin vuosikymmenen vanhempaa tutkimusta ”The press and foreign policy”. Sen mukaan sanomalehdet eivät ehkä pysty kovinkaan paljon vaikuttamaan siihen, mitä ihmiset ajattelevat asioista, mutta onnistuvat yllättävän hyvin vaikuttamaan siihen, mitä asioita he ylipäätään ajattelevat.

Agenda setting -käsitteen ja teorian ala on laajentunut huomattavasti alkuperäisestä. *Journal of Communicationin* teemanumerossa McCombs ja Shaw esittivät itsekin, että teoriassa on kysymys uutisten kohteiden ohella myös niihin liitettävistä ominaisuuksista, käytetyistä argumenteista ja uutisen tulkintakehyksestä.

Jos perinteinen agendan käsite ajatellaan analogiaksi kokouksen asialistasta, vastaa uusi laajennettu käsite valtionhallinnon kokousten esittelylistaa, joka sisältää käsiteltävien asioiden ohella myös valmiit päätösesitykset perusteluineen.

Vaikka tämä metafora onkin hukannut matkan varrelle keskeiset alkumerkityksensä, se on entistä käytetympi joukkoviestinnän tutkijoiden käsitteistössä. *Tiedotus-tutkimus* liittyy onnittelijoiden laajaan kuoroon.

Pertti Suhonen